

BLAND DYPÖLAR OCH BLANKA VÄRJOR

ULF KRISTERSSON

– *Kanske var det förmätet av mig, men efter snart 10 år i den offentliga invandrardebatten och efter åtskilliga rätt hårda holmgångar mot fördomsfulla människor som är rädda för "massinvandringen" blev jag faktiskt rätt förvånad över att diskussionsutrymmet var så begränsat, skriver Ulf Kristersson med anledning av debatten om moderaternas program Land för hoppfulla.*

Är det över huvud taget meningsfullt att skriva partipolitiska program? var den allra första frågan jag ställde mig när vi påbörjade arbetet med den moderata programboken *Land för hoppfulla*. Det råder ingen brist på vanliga partiprogram som har det gemensamt att korrekturläsaren blev den siste att läsa texten ordentligt. Nödvändig idéutveckling har istället degraderats till terapi för krympande folkrörelser.

Därför skrev vi inte ett vanligt program, utan en liten bok och en berättelse om var Sverige befinner sig, kommer ifrån och kan vara på väg. Det blev inte en bok bara med vanligt politiskt "tyckande" utan ett försök att också förstå några viktiga drag i vår samtid, vare sig dessa har så

ULF KRISTERSSON är riksdagsman för moderaterna i Stockholm stad och var huvudsekreterare i moderaternas programarbete. Han är också medlem i Svensk Tidskrifts redaktion.

mycket med partipolitik att göra eller inte.

Man behöver inte vara någon djupsinnigare moderat-kremlolog för att i *Land för hoppfulla* finna en lite annan ton än den typiska. Vi skriver om goda svenska rötter och om värden, långt ifrån ytlig "vi lever i ett paradigmskiftes"-retorik. Att hårt kritisera bristerna i dagens svenska välfärdssystem, är inte detsamma som att hävda att allt alltid har varit fel. Vi tjarar inte om socialdemokratins inre själsliv och fel och brister. Vi påpekar att borgerligheten har varit med och byggt det Sverige vi har idag, och att ingen därför bör surra sig vid masten kring dagens politiska lösningar.

Storm i vattenglas

Vi resonerar om idéer och värden snarare än betygsätter alla tvärsäkra åsikter. Vi gör ett uppriktigt försök att skriva på begriplig svenska, snarare än på "politiska". Det är bok som vänder sig till de människor som finns – i eller rättare sagt runt – det

mycket bredare politiska parti som är moderaterna idag.

Reaktionerna på *Land för hoppfulla* har inte uteblivit. Delvis blev de precis som vi hade förväntat eller kanske fruktat: i det dagsfärskas och mediala politiska brusets och i jakten på enkla konflikter, måste en idéskiss kunna beskrivas i en dramatisk rubrik. En del tycker att vi var naiva som inte accepterade denna politisk-mediala logik. Å andra sidan var det (för en gångs skull) inte tidningarnas rubriksättare, bildtextmakare eller dagsreportrar som vi ville nå. Därför kan vi utan större bekymmer leva med en och annan storm i vattenglas. Som programmakare får man däremot finna sig i att all diskussion hittills har kretsat kring bokens invandraravsnitt. Invandring är Sveriges i särklass känsligaste politiska ämne.

Vår text både kan och bör diskuteras – det var själva syftet. Men bara den som tror att alla i Sverige som idag uttrycker sig skeptiskt till flyktingpolitiken är förhårdade rasister,

har skäl att vägra ta upp samtalet. Vi ville ha debatten, och har fått den.

Flera har varit seriösa i sin kritik. De SSU:are och den patetiske Hagge Geigert som däremot gastar om "nynazism" och "rasism" lämnar jag därhän. Likt Carl Bildt "stängde jag av" när allt blev pajkastning. Hagge och SSU får plaska själva i dypölen. Jag tror det är rätt att nonchalera kritik som inte syftar till annat än att stoppa seriös debatt och hålla fast partipolitiken i den alltför välkända boxningsarenan. Liksom många väljare har i varje fall jag tröttnat på den offentliga torgmötesretoriken och tror istället på en något mindre tvärsäker samhällsbrygd av personlig övertygelse och hyggligt intellektuell pragmatism. Och där ryms definitivt kritik.

Blanka vapen

Cecilia Garne (SvT 2/97) är en av de seriösa kritiker som diskuterar med blanka vapen. Hon ställer retoriskt frågan om moderaterna vill "säga att vi måste lära oss att leva med verkliga fattigghetton inom våra gränser, vi som alla andra?" Detta då vi hävdar att målet måste vara att invandrare som kommer till Sverige i huvudsak ska försörja sig själva och inte leva på bidrag. Garne riktar också kritik mot tonen i kapitlet om invandring. "Direkt anstötligt" kallar hon det. Hon är inte ensam om att ha tolkat varje ord bokstavligt eller kanske missförstått vår ambition att fånga en retorik som vi ofta möter i Sverige.

Ana Maria Narti tycker i Dagens

Nyheter att *Land för hoppfulla* "förtjänar uppmärksam analys. Den största meriten hos detta verkligen nya ställningstagande är viljan till ärlighet och realism... Folk från andra länder som vill komma in i landet betraktas som levande varelser i stånd att göra egna val, begåvade och rika på energi och kompetens. Det är viktigt att erkänna skriftens förtjänster." Men, menar Narti samtidigt, "manifestet öppnar sig också för farliga tolkningar och det är synd att författarna har fallit för frestelsen att svälja vissa vanligt förekommande argument."

I Svenska Dagbladet skriver Magnus Eriksson att "det förslag till ny invandringspolitik som läggs fram i skriften...(skulle) ha inneburit att flera människor som de senaste åren drivits i döden eller ut ur landet hade fått stanna". "De (SSU, m fl) påstod att programförslaget vädjar till den nynazistiska retoriken. Kritiken är bisarr." "Men" fortsätter Eriksson, "samtidigt bäddar författarna själva för en del av kritiken...frågan är hur långt man kan gå, när det gäller att omformulera fördomar till värdeutsagor och hjälpligt sammanhängande verklighetsbeskrivningar."

Yrsa Stenius skriver i Aftonbladet att "jag har svårt att läsa det kontroversiella avsnittet i moderaternas lilla bok om invandringens problem som ett utslag av rasistiskt tänkande... Udden i det här avsnittet är inte riktad mot invandrarna utan mot något som moderaternas udd alltid är riktad emot, nämligen det svenska högskattesamhället." "Problemet" fortsätter

Stenius "är att programmets författare i sin iver att predika det de alltid predikar, inte märker att skrivningarna drabbar invandrarna med avsevärd hänsynslöshet."

Mauricio Rojas påpekar brutalt men stilla i Moderna Tider att "rasismen inte växer ur några skinnskallars huvuden eller ur krögarens illvilja utan ur ett samhällssystem i kris". Han fortsätter med att den i programmet föreslagna "idén om att åter öppna Sverige för arbetsmarknadsrelaterad invandring är banbrytande och utgör ett grundskott mot den inskränkta, egoistiska och kontraproduktiva samsyn som under decennier präglat svensk invandringspolitik". Men han tycker också att "den drygt åttasidiga skuggade text som i manifestet...publicerats under rubriken 'frustration' är under all kritik." Och han ifrågasätter tanken att invandrare ska betala skatt men inte få del av de svenska bidragen.

Tar tid att spara

Kritiken bildar ett mönster. Den första av Rojas synpunkter vilar på ett missförstånd, att invandrare ska betala alla skatter och avgifter fullt ut, men sakna de svenska förmånerna. Det anser vi inte. Däremot säger vi att det bör ta tid att kvalificera sig i de svenska välfärdssystemen. Sparande och en del försäkringskydd kan ta tid att bygga upp. På den punkten har Mauricio Rojas själv gått betydligt längre och föreslagit att invandrare helt ska undantas många av välfärdsstatens rättigheter i utbyte mot skat-

tefrihet.

Mauricio Rojas och Cecilia Garmes andra kritik är än intressantare. I ett särskilt avsnitt försöker vi fånga frustrationen i den svenska flyktingpolitiken. Vi vill fånga hur den rätt oglamorösa verkligheten ter sig för många. Vi försöker gå till mötes ett sätt att resonera som vi är övertygade om är utbrett i Sverige och som inte har mycket med partifärg att göra. Jag har bekanta av snart sagt alla partikulörer, folkpartister inräknade, som beskriver den svenska flyktingproblematiken ungefär på det viset. Här blandas äkta upplevelser och vardagskonflikter med rykten och inskränkthet. Det som diskuteras är naturligtvis inte "sanningen", men ändå delar av verkligheten. Vårt skäl att sätta detta på pränt var enkelt: Vill man kunna övertyga om en förändring, måste man bemöda sig om att förstå hur det är. Men istället har vi alltså beskyllts för att ställa oss bakom fördomsfullhet.

Jag levde, det ska medges, i tron att jag själv, Per Unckel, MUF:s ordförande Thomas Idergard, författarna Lorentz Lyttkens och Helena Rivière – alla vi som på olika vis har deltagit i skrivandet – hade tillräcklig trovärdighet för att ta upp det invandrarpolitiska samtalet, utan att misstänkliggöras för skumma avsikter. Att vi säkert skulle komma att kritiseras för att ha fel, tycka fel, inte förstå konsekvenserna av våra egna förslag, förespråka alltför öppna gränser och alltför lite av traditionell integration, för mycket "klara sig själv" och för

lite "multikulti", för mycket liberalism och för lite omhändertagande – och mycket annat som hör den seriösa debatten till. Men jag trodde faktiskt inte att vi skulle kritiseras för att vara främlingsfientliga!

”Till skillnad från SSU:s, Aftonbladets och andras hycklande angrepp på programboken, så betyder Mauricio Rojas kritik något för mig. Han har ju själv i flera intressanta böcker varit inne på just samma tråd.”

Kanske var det förmädat av mig, men efter snart 10 år i den offentliga invandrardebatten – och efter åtskilliga rätt hårda holmgångar mot fördomsfulla människor i mitt eget parti och i andras, mot människor som är rädda för "massinvandringen" och mot människor som vill skydda den svenska modellen mot utländsk konkurrens – blev jag faktiskt rätt förvånad över att diskussionsutrymmet var så litet.

Även Mauricio Rojas är kritisk till vårt försök att möta samtalet om invandrings- och flyktingpolitiken. Till skillnad från SSU:s, Aftonbladets och andras hycklande angrepp på programboken, så betyder Mauricio Rojas kritik något för mig. Han har ju själv i flera intressanta böcker varit

inne på just samma tråd. Vare sig han är medveten om det eller inte, har just Rojas liberala systemkritik och problematiserande öppenhet varit en av våra främsta inspirationskällor. Många svenskers oro över den sakta försvinnande välfärdsstaten och rädslan inför det framflyttande nya har i böcker, artiklar och tal formulerats bättre av Rojas än av någon annan.

I boken *I ensamhetens labyrint* – som för mig var en första uppmaning att problematisera frågorna – förstår Mauricio Rojas att "många personer som tillhör det gamla homogena släktet drar sig undan mötet med det främmande...och att de så småningom börjar längta efter den gemenskap som...gick förlorad". Han frågar sig t o m om "människorna i detta land verkligen (vill) leva i en mångkulturell miljö." Och han vet långt bättre än den genomsnittlige kampanjbyråkraten att den typen av frågor ställs och måste ställas om svaren ska kunna bli anständiga.

Krävande och liberala

Jag tror att bara den som visar insikt i vad som faktiskt händer, kan få respekt för sina åsikter om vad som borde hända. Vår analys i *Land för hoppfulla* erkänner problemen, fördomarna, de upplevda sambanden mellan Sveriges etniska förändringar och välfärdsstatens alla plötsliga tillkortakommanden. Här målar vi med breda penslar. Men våra svar och slutsatser är krävande och liberala. Öppenhet över gränserna är nämligen inte bara svårt, utan också rätt.